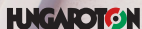

VIVALDI CONCERTOS

CAPELLA SAVARIA ON PERIOD INSTRUMENTS

HUNGAROTON

The logo for Hungaroton, featuring the word "HUNGAROTON" in a bold, sans-serif font. The letter "O" is stylized with a red and green circular graphic element.

ANTONIO VIVALDI: CONCERTOS

Violin Concerto in G minor, RV 332

1	Allegro	9:05
2	Largo	3:07
3	Allegro	2:30
		3:27

Bassoon Concerto in E minor, RV 484

4	Allegro poco	11:27
5	Andante	4:41
6	Allegro	3:39
		3:03

Flute Concerto in G major, RV 437

7	Allegro	8:10
8	Largo	3:51
9	Allegro	1:58
		2:17

Violin Concerto in D minor, RV 241

10	Allegro	9:48
11	Grave (F major)	3:45
12	Allegro	2:39
		3:20

Bassoon Concerto in C major, RV 472

13	Allegro non molto	11:15
14	Andante molto	3:52
15	Allegro	4:01
		3:18

Flute Concerto in D major, RV 428 "Il gardellino"

16	Allegro	10:23
17	Cantabile	3:57
18	Allegro	3:28
		2:57

Chamber Concerto in D major, RV 91

19	Allegro	7:08
20	Largo	2:36
21	Allegro non molto	2:12
		2:17

Total time: 67:59

Soloists

**ZSOLT
KALLÓ**

violin

**LÁSZLÓ
FERIENCSEK**

bassoon

**ANDREA
BERTALAN**

flute

CAPELLA SAVARIA

on period instruments (a = 415 Hz)

Zsolt Kalló	violin	Gábor Rác	viola
Beáta Szőke	violin	Judit Orosz	viola
János Császár	violin	Csilla Vályi	violoncello
Zsuzsanna Tamás	violin	Ágnes Pálkövi	violoncello
Balázs Bozzai	violin	György Janzsó	double-bass
Emőke Szép	violin	Rita Papp	harpsichord
Imre Simkó	violin	Attila Völgyi	archlute
Éva Kovács	violin	Andrea Bertalan	flute
		László Feriencsik	bassoon

ZSOLT KALLÓ

artistic director

Antonio Vivaldi: Concertos

Except for a few shorter or longer intervals, **Antonio Lucio Vivaldi** (1678–1741) was working for the same music school in Venice, Pio Ospedale della Pietà, for 40 years. The term Ospedale referred to a sort of boarding school or convent run at that time for orphans or abandoned girls. The Pietà was regarded as one of the best schools in Venice, where music featured as a central activity and which produced many virtuoso musicians and singers earning fame across Italy. According to contemporary documents, these girls acquired basic musical skills and learnt to play several instruments and performed in churches and palaces on a regular basis. Vivaldi was appointed as a violin teacher at the school in 1703 and was soon awarded the title of *Maestro de'concerti*, director of instrumental music. Vivaldi first taught the girls how to play wind and string instruments, and later he started writing compositions and wrote a large number of vocal and instrumental pieces for his students to perform. Vivaldi's work, including over 500 concertos, is thought to have been composed for the Ospedale, and this recording of Capella Savaria offers a fine selection of his exceptional oeuvre.

Vivaldi's repertoire, mostly made up of chamber concertos and solo pieces, relies very heavily on the violin. With the currently identified 230 violin compositions, this instrument represents the largest part in Vivaldi's instrumental oeuvre including the most famous pieces.

His **Violin Concerto in G minor** (RV 332) is one of the less frequently played pieces of his most popular violin series. The cycle published in 1725 and entitled *Il cimento dell'armonia e dell'invenzione* (*The*

Contest Between Harmony and Invention) is a set of 12 violin concertos including *The Four Seasons*. The composition in G minor was given the number 8, but unlike the well-known items in the cycle, it was not given a specific title. This composition neatly illustrates Vivaldi's sonorous virtuosity, so characteristic of his music in the 1720s, at the zenith of his career, and most perceptible in the first and the third movement of this piece. The slow movement is a short arioso, with the violin playing a hauntingly beautiful melody, accompanied by sustained harmonics played by the strings.

As the manuscript of Vivaldi's **Violin Concerto in D minor** (RV 241) is kept in Dresden, it is often referred to as one of the Dresden concertos. Vivaldi got acquainted with violinist Johann Georg Pisendel, the leader of the chamber ensemble patronized by the Crown Prince of Saxony, while he was in Venice to study Italian music. The two musicians became close friends proven by the fact that Vivaldi sent several of his compositions to Dresden dedicated to Pisendel. The Concerto in D minor was written in the traditional three-movement format; its first and third movements are in the principal key while its central movement, *Largo*, shifts to the parallel major, F. In between the tutti parts, there are solo passages of variable rhythm and texture, which put the soloist to the test in displaying skill and expressing emotions.

Vivaldi's 15 flute concertos (including the ones in D major and G minor) were probably among the composer's last concertos. In the 1710s, Vivaldi received concessions almost exclusively for string compositions, considering that the orphans at the Ospedale were learning to play predominantly

string instruments such as the violin, the viola, or the cello. His attention later turned to other instruments as well, indicated by the large number of concertos composed for bassoon, flute, or oboe. As opposed to the widespread use of the recorder, the flute became fashionable – both as a solo and as an ensemble instrument – only at the end of the 1720s in the northern part of Italy, supposedly owing to German composer and flutist Johann Joachim Quantz who was touring the area in those years extensively. This assumption seems to be supported by the Pietà's pay list too, as it was not until 1728 that the position *Maestro di traversiè* appeared on the list filled by Ignazio Silber, one of the most celebrated flutists (and oboists) of his time. It is quite unlikely though that he would have been the only source of inspiration for Vivaldi to start writing concertos for flute; his publisher in Amsterdam, Michel-Charles Le Cène, is equally likely to have spurred the composer's interest. Le Cène, boasting a thorough knowledge of the market and his clients' taste, approached Vivaldi in 1728 with a plan to publish a series of flute concertos, and Vivaldi did complete six concertos in due time. From among the set of compositions published as Op. 10, only one is an original piece, the rest being transcriptions of five earlier chamber concertos, which may not come as a surprise considering that Vivaldi was preoccupied at that time with composing and staging different operas.

His **Flute Concerto in G major** (RV 437, Op. 10 No. 6) is famous for a range of unique solutions in terms of musical form. Departing from the conventional concerto form, Vivaldi linked movement two and three in their theme, the connection being the chief motif of the slow movement in minor, which returns

in the finale making the melody the main theme of an unusual, variation form. When the melody is accelerated, the reappearance of the theme in major – lighting up the music – comes as a pleasant surprise.

The **Flute Concerto in D major** (RV 428, Op. 10 No. 3) is referred to as *Il gardellino* (*Nightingale*) and was conceived from a chamber music piece (RV 90) written for a recorder, an oboe, a violin and a bassoon. The title obviously refers to the flute part, but here Vivaldi did not attempt to illustrate the original sound of the bird, but simply wanted to achieve a kind of sonority reminding us of the twitter of birds, similar to the first movement (Spring) of *The Four Seasons*. The second movement is a lyric pastoral played in a sweet Siciliano rhythm, while in the closing movement a solo violin joins in to accompany the flute.

In the 18th century, bassoons were typically employed as continuo instruments to support the base harmony, and although they were regarded as indispensable, they were seldom assigned solo roles. As for the remaining 39 concertos in Vivaldi's oeuvre, he showed an unusually avid interest to the bassoon, which might be explained with the extraordinary talent of his students at the Ospedale della Pietà. Another major source of inspiration may have been bassoonist Giuseppino Biancardi, whose name appears in the dedication of a manuscript.

We are in the dark as to when the **Bassoon Concerto in E minor** (RV 484) may have been composed, but the fact that its second movement is a transcription of flute concerto (RV 432) written in the early 1730s has led many to assume that it was composed

towards the end of Vivaldi's career. The bassoon part requires bravura technique from the soloist; the fast triadic chords and rapid scales call for a fabulous display of skill. The expressive melody of the slow movement where the bassoon produces sweet and warm sonority reflects the lyric character of the instrument.

The unique thing about **Concerto in C major** (RV 472) is that, uncharacteristically, the first melody of the piece is played by the bassoon. In the rest of the opening movement, the tutti-solo parts are alternating in a conventional manner. The next movement, *Andante molto*, builds on the long cantilena of the solo instrument supported with a chord accompaniment of the strings. The ecstatic joy of the finale is achieved by the playful and virtuosic bassoon part.

The **Chamber Concerto in D major** (RV 91) was arranged for only three solo instruments, accompanied by a lute and a harpsichord as basso continuo. In movement one, the flute, the violin and the bassoon play an equally important role in the musical dialogue while in the slow movement the major role is assigned to two high-pitched instruments. The closing *Allegro* movement evokes the atmosphere of *The Hunt from the Autumn of The Four Seasons*.

Katalin Tamás

Zsolt Kalló

The violinist acts as the concertmaster, soloist and artistic director of *Capella Savaria*. He studied violin as Eszter Perényi's student at the Liszt Academy of Music, Budapest and graduated in 1990 as an

honoured violin artist. He also studied with Sándor Végh in Salzburg between 1988 and 1989. As a concertmaster, he has played with several acclaimed chamber orchestras including *Sonora Hungarica*, *Aura Musicale*, *Concerto Armonico*, and the *Orfeo Orchestra* but he has also impressed audiences as a soloist via his numerous CD, radio and TV recordings. He is also renowned for founding the *Trio Antiqua* and the *Authentic Quartet*. He has been invited as a professor to various early music courses. He currently teaches at the *Szombathely Conservatory of Music* and at the *Varga Tibor Institute of Musical Art, Széchenyi István University* in Győr as an associate professor. He was honoured with the *Halász Ferenc Prize* for his outstanding educational work in 2008. He earned his DLA degree in 2010. He is also known as the first artist to play the violin concertos of *Tomasini*, *Kraus* and *Michael Haydn* for Hungarian audiences. He was awarded with the *Liszt Prize* in 2014.

László Ferencsik

The bassonist was born in 1971 in Miskolc. He obtained his degree in bassoon performance from the *Liszt Academy of Music* in 1996. Between 1996 and 2000, he was a member of the *Savaria Symphony Orchestra*, since 1999 he has played the first bassoon in the *Capella Savaria* and in the *Orfeo Orchestra*. He is a regular guest to play with the *Wiener Akademie* and the *Wroclaw Baroque Orchestra*, and cooperates with many other ensembles performing early music. He is specialized in historical bassoons. He has worked as a teacher of bassoon for the *Secondary School for Music in Szombathely* since 2003.

Andrea Bertalan

The flutist obtained her diploma in flute performance from the Liszt Academy of Music in 1993. She has visited high-ranking festivals in countries throughout Europe as the soloist of Capella Savaria. She has contributed to a great number of CD and radio recordings. She played as a soloist in Mozart's Flute Concerto in D major (2003) and G major (2004) on the CDs recorded with Capella Savaria. She acts as a teacher at early music courses and has worked as a teacher at the Secondary School for Music in Szombathely since 1998.

Capella Savaria

Founded in 1981, in Szombathely, Capella Savaria has earned its fame as the first period-instrument chamber orchestra of Hungary. Its innovative efforts created quite a sensation at the time in musical circles. The ensemble's objectives were, from the onset, to play Baroque and Classical music in an authentic way by relying on genuine documents of the period. The founding artistic director was Pál Németh, followed by Zsolt Kalló who has been directing the ensemble since 1999. The members of the ensemble play authentic 18th-century instruments, or their copies. Capella Savaria performs chamber and orchestral pieces as well as operas or oratorios. They have made over 80 recordings, issued by Hungaroton, Centaur Records, Quintana, Harmonia Mundi, Dynamic, Naxos, and Dorian Records, five of which have been awarded with the Hungarian "Record of the Year" prize. The conductor of their opera and passion series, Nicholas McGegan, has recorded 19 CDs with Capella Savaria. Their CDs also include some genuine rarities such as Hungarian music

from the 18th century and the works of Druschetzky, Roman, A. Scarlatti, B. Marcello, Telemann, Werner, Naudot, Rameau, Fasch and Muffat. They have given concerts in 22 European countries outside Hungary and have appeared in both the Northern and the Southern parts of the American continent and in Israel. They are regular participants of Hungarian early music festivals (in Sopron, Fertőd, Budapest, and Zemplén) but have featured such festivals in Brugge, Innsbruck, Regensburg, Göttingen, Halle, Utrecht, Zerst, Warszawa, Wrocław. They often perform on Hungarian TV and radio, and were awarded with the prestigious Liszt Prize in 1991. On the 25th anniversary of the ensemble's foundation in 2006 the chamber orchestra was honoured with the Prima Primissima Prize in Vas County. The Canadian Opus Magazine has described Capella Savaria as "*one of Europe's best ensembles*".

www.capellasavaria.hu

Antonio Vivaldi: Konzerte

Antonio Lucio Vivaldi (1678–1741) war mit einigen Unterbrechungen rund 40 Jahren lang in ein und derselben venezianischen Schule, nämlich der Pio Ospedale della Pietà tätig. Die Bezeichnung Ospedale deutete zu dieser Zeit auf eine als Internat geführte Unterrichtseinrichtung für Mädchen hin, die entweder Waisen oder uneheliche bzw. ungewollte Kinder bzw. Jugendliche waren. Im Unterrichtsplan spielte Musik eine herausragende Rolle. Die Pietà war eine der Schulen von bestem Ruf in Venedig; mehrere Schülerinnen wurden mit der Zeit in ganz Italien bekannte Instrumentalistinnen oder Sängerinnen. Laut den zeitgenössischen Berichten lernten die Schülerinnen über den Erwerb der grundlegenden musikalischen Fertigkeiten hinaus das Spielen von mehreren Instrumenten und traten regelmäßig im Rahmen von kirchlichen und städtischen Konzerten auf. Vivaldi wurde 1703 Violinlehrer der Institution und erhielt später den Titel *Maestro de'concerti*, d.h. er avancierte zum musikalischen Leiter der Pietà. Anfangs unterrichtete er den Mädchen das Spielen von Streich- und Blasinstrumenten, später unterstützte er die Schule auch als Komponist: Er schrieb regelmäßige Vokal- und Instrumentalstücke für seine Schülerinnen. Der überwiegende Teil der überlieferten mehr als 500 Vivaldi-Konzerte ist aller Wahrscheinlichkeit nach ebenfalls zu diesem Zweck entstanden. Die CD des Orchesters Capella Savaria liefert Einblicke in dieses außerordentlich reichhaltige Lebenswerk.

Das wichtigste Instrument des sowohl Kammerkonzerte als auch Solokonzerte umfassenden Vivaldi-Repertoires ist zweifelsohne die Violine. Mit den derzeit bekannten 230 Werken

bilden die Violinkonzerte die größte Gruppe in seinem instrumentalen Œuvre, und auch die bekanntesten Werke des Komponisten gehören dazu.

Das **Violinkonzert in g-Moll** (RV 332) ist ein selten gespieltes Stück der wohl beliebtesten Kompositionsserie des Meisters. Die 1725 unter dem Titel *Il cimento dell'armonia e dell'invenzione* („Der Wettstreit zwischen Harmonie und Erfindung“) erschienene Zyklus umfasst zwölf Violinkonzerte, darunter „Die vier Jahreszeiten“. Das Stück in g-Moll trägt im Notenband die Nummer acht, und erhielt im Gegensatz zu den allgemein bekannten Werken keinen individuellen Titel. Was den Stil angeht, ist die Vivaldi Mitte der 1720-er Jahre kennzeichnende *cantabile* Virtuosität herauszustellen, die hauptsächlich im ersten und im dritten Satz greifbar wird. Der langsame Satz ist ein kurzes Arioso, in dem die schmerzhaft schöne, von der Violine gespielte Melodie durch lange gehaltene Akkorde der Streicher begleitet wird.

Das Manuskript des **Violinkonzertes in d-Moll** mit Verzeichnisnummer 241 befindet sich in Dresden, weswegen es unter den sogenannten Dresdner Konzerten erfasst ist. Vivaldi kam 1716 mit dem Violinisten Johann Georg Pisendel in Kontakt, der als Musiker am Hof des Dresdner Kurfürsten zwecks Erfahrungsgewinn nach Venedig fuhr. Es zeugt von der Freundschaft der beiden Musiker, dass Vivaldi mehrere seiner Konzerte in die deutsche Stadt sendete und verschiedene Werke Pisendel widmete. Das Konzert in d-Moll folgt der traditionellen Drei-Satz-Form. Die Randsätze sind in der Grundtonart gehalten, wobei der mittlere Largo-Satz in F-Dur ist. Zwischen die von dem gesamten Orchester

gespielten Tutti-Teile sind Soli von vielfältiger Rhythmik und Textur eingeschoben, die sowohl das technische Können als auch das Ausdrucksvermögen des Interpreten auf die Probe stellen.

Die 15 Flötenkonzerte (darunter das in D-Dur und das in G-Dur) gehören vermutlich zu den letzten Konzertwerken des Komponisten. Vivaldi erhielt in den 1710-er Jahren fast ausschließlich Aufträge zum Komponieren von Streicherwerken, die im Institut studierenden Waisen lernten ja vorwiegend Violine, Viola und Violoncello spielen. Später wandte er sich jedoch den Blasinstrumenten zu, was aus den zahlreichen Fagott-, Flöten- und Oboenkonzerten ersichtlich ist. Wobei die Blockflöte schon weit verbreitet war, kam die Querflöte in Norditalien als Orchester- und Soloinstrument erst recht spät, nämlich Ende der 1720-er Jahre in Gebrauch, und zwar vermutlich infolge des Wirkens des damals dort konzertierenden deutschen Komponisten und Flötenvirtuosen Johann Joachim Quantz. In der Inhaltsliste der Pietà scheint die Position *Maestro di traversiè* erstmalig im Jahr 1728 auf, und wurde von Ignazio Silber, dem bekannten Oboisten und Flötisten der damaligen Zeit eingenommen. Wahrscheinlich wurde jedoch Vivaldi nicht nur durch ihn zum Komponieren von Konzerten inspiriert: eine recht große Rolle spielte dabei wohl auch Michel-Charles Le Cène, der Amsterdamer Herausgeber seiner Werke. Le Cène, der sowohl den Markt als auch die Ansprüche der Auftraggeber gut kannte, sprach Vivaldi 1728 mit dem Plan an eine Serie an Flötenkonzerten herausgeben zu wollen. Kurz darauf wurden ihm die bestellten sechs Concerti auch geliefert. Von den unter Op. 10 herausgegebenen Stücken ist nur eines ein Originalwerk, bei den anderen handelt es

sich um überarbeitete Varianten von fünf früheren Kammerkonzerten. Dies ist wenig überraschend, da ja Vivaldi in diesem Jahr durch das Komponieren und Inszenieren seiner Opern zeitlich stark eingeschränkt war.

Das **Flötenkonzert in G-Dur** (RV 437, Op. 10 Nr. 6) weist von der Form her besondere Lösungen auf. Im Gegensatz zur üblichen Concerto-Form hängen der zweite und der dritte Satz thematisch zusammen. Verbindungsglied ist das Thema des langsamen Satzes, das im Finale zurückkehrt und sogar zum Grundthema der außergewöhnlichen Form mit Variationen wird. Nebst dem mittlerweile schnellen Tempo entfaltet die „Aufhellung“ der Melodie eine überraschende Wirkung, was der Dur-Tonart von gleichem Grundton zuzuschreiben ist.

Das **Flötenkonzert in D-Dur** (RV 428, Op. 10 Nr. 3) trägt den Titel *Il gardellino* („Der Stieglitz“) und war ursprünglich ein für Flöte, Oboe, Violine und Fagott geschriebenes Kammerkonzert (RV 90). Die Bezeichnung weist natürlich auf die Flötenstimme hin, Vivaldi wollte aber dabei nicht den Stieglitz nachahmen, sondern nur einen Ton ähnlich wie Vogelzwitschern erzielen, wie etwa im ersten Satz des Frühlings aus „Die vier Jahreszeiten“. Der mittlere Satz ist eine lyrische Pastorale, die sich im Siciliano-Rhythmus wiegt. Im Schlusssatz schließt sich der Flöte eine Solovioline an.

Das Fagott wurde im 18. Jahrhundert in erster Linie als Teil des die harmonische Grundlage der Werke gewährenden Continuo-Ensembles verwendet. Es hatte zwar eine große Bedeutung beim Orchesterklang, eine solistische Rolle nahm es aber selten ein. Die 39 überlieferten Fagottkonzerte von

Antonio Vivaldi weisen auf ein ungewöhnlich starkes Interesse am Instrument hin, was wahrscheinlich durch das herausragende Talent der Schülerinnen im Ospedale della Pietà zu erklären ist. Eine weitere Inspiration lieferte wohl der Fagottist Giuseppino Biancardi, dessen Name in der Widmung einer der Manuskripte aufscheint.

Das Entstehungsdatum des **Fagottkonzerts in e-Moll** (RV 484) ist nicht bekannt, da jedoch der mittlere Satz eine Überarbeitung des Anfang der 1730-er Jahre komponierten Flötenkonzerts mit Verzeichnisnummer RV 432 ist, gehört es vermutlich zu den späten Werken. Die Fagott-Stimme stellt den Interpreten in den Randsätzen vor ernsthafte technische Herausforderungen, die schnellen Arpeggi und Skalenläufe erfordern virtuose Fertigkeiten. Dagegen rückt durch die ausdrucksvolle Melodie des langsamen Satzes die lyrische Seite des Instrumentes und dessen warme Klangfarbe in den Vordergrund.

Die Besonderheit des **Konzertes in C-Dur** (RV 472) besteht darin, dass anders als üblich zu Beginn des Stücks nicht das ganze Orchester, sondern nur das Fagott ertönt um das erste Thema zu spielen. Im weiteren Teil des Eröffnungssatzes folgen die Tutti- und Soloteile einander in der gewohnten Ordnung. Der Satz *Andante molto* basiert auf einer langen Cantilène des Soloinstrumentes, die von der akkordischen Begleitung der Streicher umrahmt ist. Die pure Lebensfreude und die große Fröhlichkeit des Finales sind der äußerst virtuosens Fagott-Stimme zu verdanken.

Der Apparat des **Kammerkonzerts in D-Dur** (RV 91) besteht aus lediglich drei Soloinstrumenten bzw.

aus Cembalo und Laute als Basso continuo. Im Laufe des ersten Satzes nehmen die Flöte, die Violine und das Fagott als gleichrangige Partner am musikalischen Gespräch teil, wobei der Komponist im langsamen Satz in erster Linie die Rolle der beiden Instrumente von hoher Stimmlage betont. Durch das abschließende *Allegro* wird die Jagd-Szene aus einem der Sätze von „Der Herbst“ („Die vier Jahreszeiten“) heraufbeschwört.

Katalin Tamás

Zsolt Kalló

Der Solist, künstlerischer Leiter und Konzertmeister der Capella Savaria, absolvierte die Franz-Liszt-Musikakademie in Budapest als Student von Eszter Perényi mit Auszeichnung. Von 1988 bis 1989 studierte er bei Sándor Végh in Salzburg. Als Konzertmeister namhafter Kammerorchester (Sonora Hungarica, Aura Musicale, Concerto Armonico, Orfeo Orchester) bereiste er die Welt, wurde aber durch seine Fernseh-, Rundfunk- und CD-Aufnahmen auch als Solist bekannt. Kalló ist Gründer der Ensembles Authentic Quartet und Trio Antiqua sowie Gastprofessor diverser Kurse Alter Musik. Zurzeit lehrt er am Musikgymnasium in Szombathely und ist als Dozent am Varga-Tibor-Institut für Musik an der Széchenyi-Universität in Győr tätig. 2008 wurde seine herausragende Lehrtätigkeit mit dem Halász-Ferenc-Preis gewürdigt. 2010 erlangte er den Titel DLA. Er hat als erster in Ungarn die Violinkonzerte von Tomasini, Kraus und Michael Haydn aufgeführt. 2014 wurde ihm der Liszt-Preis verliehen.

László Feriencsik

Der Fagottist, geboren 1971 in Miskolc, erwarb sein Künstlerdiplom 1996 an der Franz-Liszt-Musikakademie in Budapest. Von 1996 bis 2000 war er Mitglied des Symphonieorchesters Savaria, seit 1999 spielt er das erste Fagott bei Capella Savaria und im Orfeo Orchester. Herr Feriencsik wirkt regelmäßig bei Auftritten der Wiener Akademie, des Wrocław Baroque Orchestra und zahlreicher anderer historischer Ensemble mit. Er ist Spezialist für historische Fagotte und seit 2003 Professor am Kunstgymnasium Szombathely.

Andrea Bertalan

Die Flötistin erwarb ihr Künstlerdiplom 1993 an der Franz-Liszt-Musikakademie in Budapest. Als Solistin des Orchesters Capella Savaria konzertierte sie in verschiedenen europäischen Ländern im Rahmen von renommierten Festivals. Sie ist Mitwirkende zahlreicher CD- und Rundfunkaufnahmen. Mit der Capella Savaria zeichnete sie das Flötenkonzert in D-Dur (2003) und das in G-Dur (2004) von Mozart auf. Frau Bertalan wirkt als Gastdozentin bei Kursen für Alte Musik mit und ist seit 1998 Professorin am Kunstgymnasium Szombathely.

Capella Savaria

Das älteste auf historischen Instrumenten spielende Kammerorchester Ungarns, wurde 1981 in Szombathely gegründet. Wegen seinen reformerischen Bestrebungen hat das Ensemble damals großes Aufsehen im Musikleben des Landes erregt. Dem Gründer Pál Németh ist 1999 Zsolt Kalló als Konzertmeister und künstlerischer Leiter gefolgt. Das Orchester legt großen Wert auf Authentizität – zu

diesem Zweck werden auch zeitgenössische Urkunden herangezogen. Um die gewünschte Intonation zu erreichen, haben sich die Musiker entsprechendes Werkzeug besorgt: Sie spielen entweder Originalinstrumente aus dem 18. Jahrhundert oder haben Kopien alter Meisterinstrumente nachbauen lassen. Den Kern des Repertoires bilden Orchesterwerke sowie Kammermusikstücke, es kommen darin aber auch Opern bzw. oratorische Werke vor. Mehr als 80 Platten entstanden in Kooperation mit ungarischen und ausländischen Tonträgerunternehmen, fünf davon haben den Preis „Platte des Jahres“ gewonnen. Außerdem ist auch eine Serie von 19 CDs mit Opern bzw. Passionen unter der Leitung des weltberühmten Dirigenten Nicholas McGegan erschienen. Manche Aufnahmen gelten als wahre Raritäten: ungarische Stücke aus dem 18. Jahrhundert, sowie Werke von Druschetzky, Roman, A. Scarlatti, B. Marcello, Telemann, Werner, Naudot, Rameau, Fasch und Muffat. Das Ensemble konzertierte bis dato in 22 europäischen Ländern sowie in Nord- und Südamerika bzw. Israel. Die Musiker sind Stammgäste bei sämtlichen heimischen Festivals der Alten Musik (Sopron, Fertőd, Budapest, Zemplén) und spielen oft bei derartigen Veranstaltungen im Ausland mit (Brügge, Innsbruck, Regensburg, Göttingen, Halle, Utrecht, Zerbst, Warschau, Breslau). Dutzende von Rundfunk- und Fernsehaufnahmen beweisen ihr Können. Die Capella Savaria hat 1991 den Liszt-Preis, 2006 (im Jubiläumsjahr ihres fünfundzwanzigjährigen Bestandes) den Prima-Primissima-Preis im Komitat Vas (sowohl von der fachlichen Jury, als auch den Publikumspreis) gewonnen. Das kanadische Opus Magazine schrieb: „*Eines der besten Ensembles Europas*“.

Antonio Vivaldi: Versenyművek

Antonio Lucio Vivaldi (1678–1741) rövidebb-hosszabb megszakitásokkal közel 40 éven keresztül dolgozott ugyanabban a velencei iskolában, a Pio Ospedale della Pietàban. Az Ospedale elnevezés ebben a korban az árva, törvénytelen, vagy nem kívánt leánygyermek számára fenntartott bentlakásos oktatási intézményt jelentett, melynek tantervében rendkívül fontos szerep jutott a zenének. A Pietà Velence egyik legjobb nevű iskolája volt, tanulói közül több, később Itália-szerte híressé vált hangszeres muzsik és énekesnő került ki. A tanulók a korabeli beszámolók szerint az alapvető zenei készségek megszerzése mellett több hangszeren is megtanultak játszani és rendszeresen szerepeltek egyházi és városi koncerteken. Vivaldi 1703-ban lett az intézmény hegedűtanára, majd később megkapta a *Maestro de'concerti* címet, tehát a Pietà zenei vezetőjévé lépett elő. Eleinte vonós és fúvós hangszerjátékra oktatta a lányokat, majd komponistaként is támogatta az iskolát, rendszeresen írt vokális és hangszeres darabokat tanítványai számára. A fennmaradt több mint 500 Vivaldi-concerto túlnyomó része is minden bizonnyal ebből a célból keletkezett, a Capella Savaria lemeze e kivételes nagyságú életműbe nyújt betekintést.

A kamara-concertókat és szóló versenyműveket is tartalmazó Vivaldi-repertoár legfontosabb szólóhangszere kétségtelenül a hegedű. A jelenleg ismert mintegy 230 alkotással a hegedűversenyek képezik a legnagyobb csoportot a hangszeres űvevben, s a zeneszerző legismertebb kompozíciói is ide tartoznak.

A **g-moll hegedűverseny** (RV 332) Vivaldi talán legnépszerűbb sorozatának egyik ritkán játszott darabja. Az *Il cimento dell'armonia e dell'invenzione* (A harmónia és találegonyság erőpróbája) címmel 1725-ben megjelent ciklus 12 hegedűversenyt tartalmaz, köztük A négy évszak concertóit. A g-moll kompozíció a 8-as számot viseli a kiadásban és a jól ismert darabokkal szemben nem kapott egyedi címet. Stílusát tekintve a Vivaldira az 1720-as évek közepén jellemző éneklő virtuozitást kell kiemelni, mely az első és a harmadik tételben érhető leginkább tetten. A lassú tétel rövid arioso, melyben a hegedű fájdalmasan gyönyörű dallamát a vonósok hosszan kitartott akkordokkal kísérik.

A 241-es jegyzékszámú **d-moll hegedűverseny** kézirata Drezdában található, ezért az ún. Drezdai concertók között tartják számon. Vivaldi 1716-ban került kapcsolatba a hegedűs Johann Georg Pisendellel, aki a drezdai választófejedelem udvarának muzikusaként tapasztalatszerzés céljából érkezett Velencébe. A két zenesz barátságát bizonyítja, hogy Vivaldi több versenyművét elküldte a német városba és több alkotását is Pisendelenek ajánlotta. A d-moll concerto a hagyományos háromtételes formát követi, szélső tétélei az alaphangnemből vannak, míg a középső Largo F-dúr tonalitást kapott. A teljes együttes által játszott tutti részek között változatos ritmikájú és textúrájú szólók kaptak helyet, melyek próbára teszik a szólista technikai és kifejezőkészségét egyaránt.

Vivaldi tizenöt fuvolaconcertója (köztük a D-dúr és a G-dúr fuvolaverseny) valószínűleg a zeneszerző utolsó versenyművei közé tartozik. Vivaldi az 1710-es években szinte kizárólag vonós zenék írására kapott felkérést, hiszen az intézményben tanuló

árvák elsősorban hegedűn, brácsán és csellón tanultak játszani, később azonban figyelme a fúvós hangszerek felé fordult, amint az a nagyszámú fagott, fuvala és oboa versenyműből is kiderül. Az általánosan használt furulyával szemben a fuvala mint zenekari és szólóhangszer viszonylag későn, az 1720-as évek végén terjedt el Észak-Itáliában, valószínűleg az akkoriban ott koncertező német zeneszerző és fuvalaművész, Johann Joachim Quantz hatására. A Pietà fizetési listájában először 1728-ben tűnik fel a *Maestro di traversiè* pozíció, amit Ignazio Silber, a kor ismert oboa- és fuvalaművésze látott el. Vivaldi azonban valószínűleg nem kizárólag tőle kapott ihletet koncertők írására, a művek megszületésében nagy szerepe lehetett a zeneszerző amsterdami kiadójának, Michel-Charles Le Cène-nek is. A piacot és a vevők igényeit jól ismerő Le Cène 1728-ban kereste meg Vivaldit egy fuvalaverseny-sorozat kiadásának tervével, s rövidesen meg is kapta a kért hat koncertöt. Az Op. 10 szám alatt kiadott darabok között csak egy eredeti alkotás van, a többi öt korábbi kamara-concertók átdolgozott változata, ami nem meglepő, hiszen ebben az évben Vivaldi összes idejét lekötötte operáinak komponálása és színpadra vitele.

A **G-dúr fuvalaverseny** (RV 437, Op. 10 No. 6) formai szempontból mutat különleges megoldásokat. A megszokott concerto-formától eltérően a második és harmadik tétel tematikusan összefügg, a kapcsot a moll hangnemű lassú tétel témája jelenti, ami a végén visszatér, sőt a szokatlan, variációs forma alaptémájává válik. Az immáron gyors tempó mellett meglepő hatást kelt a dallam „kivilágosodása”, ami az azonos alapú dúr hangnemnek köszönhető.

A **D-dúr fuvalaverseny** (RV 428, Op. 10 No. 3) az *Il gardellino (A pacsirta)* címet viseli és eredetileg egy furulya-oboa-hegedű-fagott együttesre írt kamarakoncert (RV 90) volt. Az elnevezés természetesen a fuvala szólamára utal, azonban nem az eredeti madárhang utánzása volt Vivaldi célja, hanem csak egy madárccsicsergés-szerű hangzás létrehozása, hasonlóan A négy évszak Tavasz versenyművének első tételéhez. A középső tétel egy Siciliano ritmusban ringatózó lírai pasztoral, a záró tételben pedig a fuvalához egy szóló hegedű társul.

A fagottot a 18. században leginkább a művek harmóniai alapját biztosító continuo-együttes hangszereként használták, s bár szerepe rendkívül fontos volt a zenekari hangzás szempontjából, szólisztikus szerepet ritkán kapott. Vivaldi 39 fennmaradt szóló versenyműve a zeneszerző szokatlanul élénk érdeklődését mutatja a hangszer iránt, amit valószínűleg az Ospedale della Pietà-beli tanítványok kiemelkedő tehetsége magyaráz. További inspirációt jelenthetett számára Giuseppino Biancardi fagottművész, akinek a neve megjelenik az egyik kézirat ajánlásában.

Az **e-moll fagottverseny** (RV 484) keletkezési ideje nem ismert, mivel azonban a mű középső tétele az 1730-as évek elején írt RV 432 jegyzékszámú fuvalaverseny lassú tételének átírata, vélhetőleg a kései darabok közé tartozik. A fagottszólam a szélső tételekben komoly technikai kihívások elé állítja az előadót, a gyors tempójú hármashangzat-felbontások és skálamenetek virtuóz képességeket igényelnek. A lassú tétel kifejező dallama ezzel szemben a hangszer lírai oldalát, meleg hangszínét helyezi előtérbe.

A **C-dúr concerto** (RV 472) különlegessége, hogy a megszokott zenekari kezdéssel szemben itt a darab első melódiáját a fagottól halljuk. A nyitó tétel további részében a tutti-szóló részek a hagyományos rendben követik egymást. Az Andante molto tétel a szólóhangszer hosszú cantilenájára épül, melyet a vonósok akkordikus kísérete övez. A finálé életöröme, kítőző jökedve a fagott rendkívül virtuóz szolamának köszönhető.

A **D-dúr kamarakonzert** (RV 91) apparátusa mindössze három szólóhangszert, illetve basso continuoként csembalót és lantot tartalmaz. Az első tétel során a fuvola, a hegedű és a fagott egyenrangú partnerként vesznek részt a zenei társalgásban, míg a lassú tételben elsősorban a két magas hangú instrumentum szerepét hangsúlyozza Vivaldi. A záró Allegro A négy évszak Ősz hegedűversenyének vadászat-jelenetét idézi.

Tamás Katalin

Kalló Zsolt

A Capella Savaria művészeti vezetője, koncertmestere és szólistája 1990-ben kitüntetéssel végzett a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen Perényi Eszter növendékeként. 1988–89-ben Végh Sándornál folytatott tanulmányokat Salzburgban. Több rangos kamaragyüttes (Sonora Hungarica, Aura Musicale, Concerto Armonico, Orfeo Zenekar) koncertmestereként bejárta a világot, de szólistaként is ismertté vált TV-, rádió- és CD-felvételein keresztül. Az Authentic Quartet és a Trio Antiqua alapítója, régizenei kurzusok meghívott tanára. Jelenleg a Szombathelyi Művészeti Szakközépiskola és a győri Széchenyi István Egyetem, Varga Tibor Zeneművészeti Intézet docense. 2008-ban Halász

Ferenc-díjjal tüntették ki az oktatásban nyújtott kiemelkedő teljesítményéért. 2010-ben DLA doktori címet szerzett. Tomasini, Kraus, Michael Haydn hegedűversenyeinek magyarországi bemutatója az ő nevéhez fűződik. 2014-ben Liszt-díjjal tüntették ki.

Feriencsik László

A fagottművész 1971-ben született Miskolcon. 1996-ban szerzett művészdiplomát a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen. 1996 és 2000 között a Szombathelyi Szimfonikus Zenekarban játszott. 1999 óta a Capella Savaria tagja. Az Orfeo Zenekar, a Wiener Akademie, a Wrocław Baroque Orchestra, valamint számos más együttes rendszeres közreműködője. A barokk és klasszikus fagottok specialistája. 2003 óta a Szombathelyi Művészeti Szakközépiskola tanára.

Bertalan Andrea

A fuvolaművész 1993-ban a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen szerezte művészdiplomáját. A Capella Savaria szólistájaként Európa több országában koncertezett rangos fesztiválokon. Számos CD és rádiófelvétel közreműködője. A Capella Savariával CD-n örökítette meg Mozart D-dúr (2003) és G-dúr (2004) fuvolaversenyét. Régizenei kurzusok meghívott tanára. 1998 óta a Szombathelyi Művészeti Szakközépiskola oktatója.

Capella Savaria

A legrégebbi, korhű hangszereken játszó kamarazenekar Magyarországon 1981-ben alakult Szombathelyen. Újító törekvései nagy feltűnést keltek a zenei életben. Céljaul a barokk és a klasszikus zene korhű előadását tűzte ki, felhasználva a kor dokumentumait. Az együttest Németh

Pál alapította; 1992-től Kalló Zsolt az együttes koncertmestere, 1999-től művészeti vezetője is. Hangszereik XVIII. századi mesterek eredeti munkái vagy ezek másolatai. Előadásukban kamara- és zenekari darabok, operák, oratórikus művek hallhatók. Több mint 80 hanglemezüik készült, melyek közül öt elnyerte az „Év hanglemeze” díjat. Felvételeiket a Hungaroton, a Centaur Records, a Quintana, a Harmonia Mundi, a Dynamic, a Naxos és a Dorian Records cégek adták ki. A felvételek több mint kétharmada világszerte felvétel, ezért ezek zenetörténeti jelentőségét nemzetközi szinten is elismerik. Opera- és passiósorozatuk világhírű karmestere, Nicholas McGegan 19 lemezt készített a Capella Savariával. Emellett igazi ritkaságok is megtalálhatók lemezeiken: magyar művek a XVIII. századból, Druschetzky, Roman, Alessandro

Scarlatti, Benedetto Marcello, Telemann, Werner, Naudot, Rameau, Fasch és Muffat művei. Számátalan hangversenyük volt 22 európai országban, Észak- és Dél-Amerikában, valamint Izraelben. A magyar fesztiválok (Sopron, Fertőd, Budapest, Zemplén) gyakori résztvevői, de koncerteztek már Brugge, Innsbruck, Regensburg, Göttingen, Halle, Utrecht, Zerbst, Varsó, Wrocław régi-zene fesztiváljain is. A zenekart 1991-ben Liszt-díjjal tüntették ki. 2006-ban – a zenekar fennállásának 25 éves évfordulóján – a Prima Primissima szakmai és közönségszavát is a Capella Savariának ítéltek Vas megyében. A kanadai Opus Magazine így ír róluk: „*Európa egyik legjobb zenekara*”.

www.capellasavaria.hu

DDD

Recording producer, balance engineer & editor: Miklós Csikós

Recorded on July 8–10, 2016 at Ceremonial Hall,
Premontresian St Norbert Secondary Grammar School, Szombathely, Hungary

Recorded by StudioM (Szombathely, Hungary)

Front cover: Ospedale della Pietà, Venice

Back cover photo: János Császár • Design and prepress: Béla Ujváry

English translation: Dr. Csilla Szabó • Deutsche Fassung: Dr. Gyöngyi Ulla Aizenpreis-Mátyás

© 2018 Fotexnet Kft. © 2018 Fotexnet Kft. • Catalogue No.: HCD 32742 • Made in EU

Sponsored by

Emberi
Erőforrások
Minisztériuma

The Municipality
of Szombathely,
Hungary

Capella
S A V A R I A
ZSOLT KALLÓ

VIVALDI CONCERTOS

CAPELLA SAVARIA ON PERIOD INSTRUMENTS

Hungarian period instrument orchestra Capella Savaria has been hailed by the Canadian Opus Magazine as “one of Europe’s best ensembles”. Their new release offers an insight into Antonio Vivaldi’s concerto œuvre consisting of over 500 fascinating compositions. Besides the undoubtedly most substantial (and popular) pieces, the album also has a selection of concertos for flute and bassoon occasionally evoking the atmosphere of Vivaldi’s most renowned composition, The Four Seasons.

A kanadai Opus Magazine által „Európa egyik legjobb zenekarának” nevezett, korhű hangszereken játszó Capella Savaria ezúttal Antonio Vivaldi több mint 500 darabot számláló, kivételes nagyságú concerto-életművébe nyújt betekintést. A repertoárban kétségkívül legfontosabb – és legismertebb kompozíciókat tartalmazó – hegedűversenyek mellett fuvolára és fagottra írt versenyműveket is hallhatunk, néhol megidézve a zeneszerző legismertebb műve, A négy évszak hangulatát és hangzását.

HUNGAROTON
hungaroton.hu • facebook.com/HungarotonOfficial

© 2018 Fotexnet Kft. © 2018 Fotexnet Kft.

Forgalmazza a Fotexnet Kft., 1126 Budapest, Nagy Jenő u. 12.

Megnevezés: hangzó CD • Származási hely: EU

1 – 3	Violin Concerto in G minor, RV 332	9:05
4 – 6	Bassoon Concerto in E minor, RV 484	11:27
7 – 9	Flute Concerto in G major, RV 437	8:10
10 – 12	Violin Concerto in D minor, RV 241	9:48
13 – 15	Bassoon Concerto in C major, RV 472	11:15
16 – 18	Flute Concerto in D major, RV 428 “Il gardellino”	10:23
19 – 21	Chamber Concerto in D major, RV 91	7:08

Total time: 67:59

Sponsored by

 Emberi
Erőforrások
Minisztériuma

 The Municipality
of Szombathely,
Hungary
